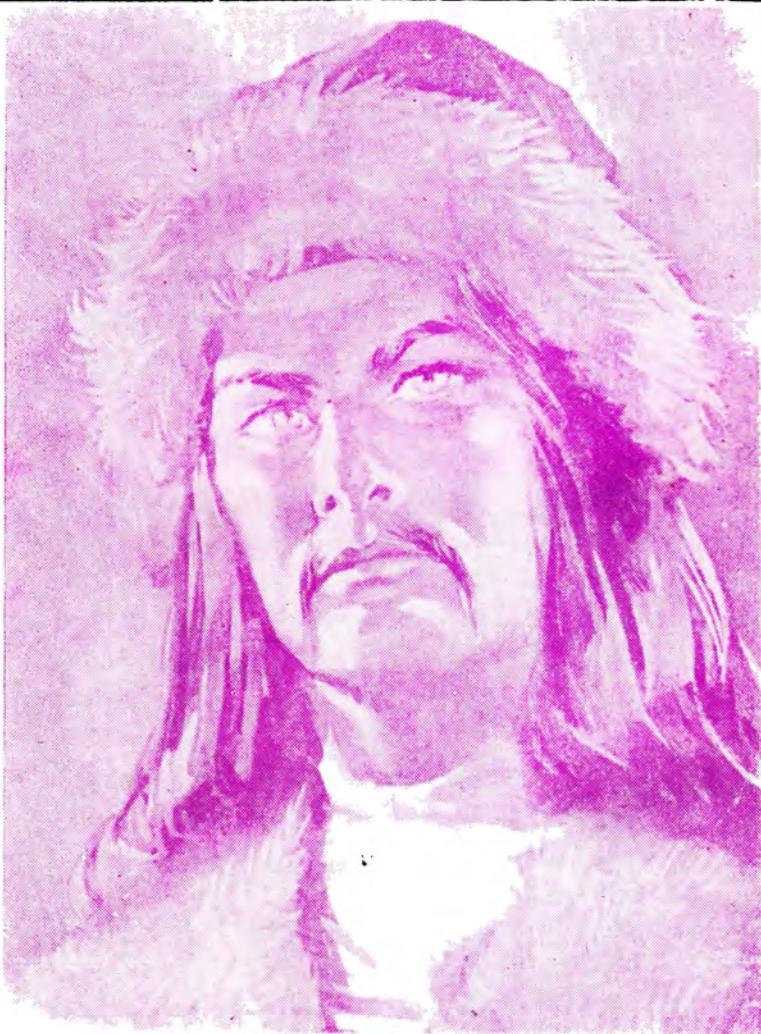

دەدە قورقۇد

ادبى مجلە

بىر يېھىي اىل - اىكىيەنجى نىھە دىرىي ٤ تومن آيليق مجلە

اوغ-ۋۆز خان
دەدە قورقۇد ائل لە يېھىن قەھرمان آتاسى

او خو یا جاق سیز :

صفحه ۱	دده ده قور قود کیمدی ؟
۳-۲ »	دبل سوقتی
۵-۴ »	تورک و آذربایجان اساطیر لری : آلمامیش
۶ »	چوره کچی قیز - قارداش اولاق
۷ »	نگان کاغاذ لاردان - آذربایجان تو پر اقی
۹-۸ »	آذربایجان اینگین گنجمیش لریندن: جو انشیر حمامه سی «
۱۰ »	قویمارام (شعر)
۱۱ »	آذربایجان در دور دیگان توری رضاخان (فارسی مقاله) »
۱۴-۱۳ »	قدیم آذربایجان دبلی و ادبیاتی حقینده بیر نشجه سوز
۱۵ »	او غوز خان کیمدی ؟
۱۶ »	آبنالی تفنگی (عاشق علی)
۱۷ »	ایشیق لی حیات حسر تینده
۱۸ »	مترقی ادبیات میزدان : حاممال
۲۱ »	آبا دبلیمه - آذربایجان (شعر)
۲۷ »	ائل نفمه کار لاری : شاعر لر مجلسی - پیالم
۲۸ »	شفاھی ائل ادبیاتندان : - عاشق بستی خانم -
۳۱ »	باد گل ددره بیلمز : سلیمان رستم
۳۲ »	شودیم آذربایجانی : آذربایخان گؤز دلی

داده قور قود کیمیدی مقاله سینین قالانی صفحه ۱۰ دا
آذربایجان در زمان دیگان توری . . قالانی صفحه ۲۴ ده
جو انشیر حمامه سینین قالانی صفحه ۲۶ دا و زیر فویسی شماره
۴ دن اویانا اعتبار سیزدی .

دھنے قورقوڈ کیمپڈی ؟ !؟

اوغوز ائل لرینین قهرمان-
بیق ناغیل لارنی «فردوسی»
کیمین نظمه چکیپ روايت
اگندردی . دده قورقود
آدبیندا بیر کتاب وار . بو
کتابدا ۱۲ ناغیل وار .
بو ناغیل لار آذر با يهان
تاریخینین بیر بوجاغین
نشان و فریر . بـو کتاب
سویلهه (بیت و شعر ،
روايت) حاليمندا ، قرآن
کیمی مسجع (قافیه لی) دی .
بو کتابدا ، دده قورقود
سیما سی بئله تصویر او لور :
رسول عليه السلام
زمانهنا ياخین بـایات
بو بوندان (نسلیندن)
كورقوت آتا دیر لر بـیر
ار (کیمی) قـوـپـدـی .
اوغوزون اول کیمی تام
بیلیجی سـی اـیـدـی . نـدـبـیرـسـهـ
اوـلـارـدـی .
غـایـبـدـنـ دورـلـوـخـبـرـ
سـوـبـلـرـدـیـ حقـتعـالـیـ اوـنـونـ
گـئـنـلوـنـهـ اـهـامـ اـگـدـیرـدـیـ *ـ
قالـانـهـ صـفـحـهـ ۱۸۵

اسلام پیغمبری ظاہر
گدن ۵۵ ، دده قورقود ،
وغوزاً لرینین طرفینندن
تلچی او لدی . عربستان
بو لاندی . پیامبر خادمینه
چجاتدی . پیغمبر اسلام
بو بوردو . دده قورقود
مسلمان او لدی . او غوز
اَل لری دده قورقود آئیله
اسلام گتیردی لر .
دده قورقود اسلام
گتیرمه میشدن قاباق کاهن
و اسلامدان سونرا بیر
مرشد و طریقت باشچیسی
لکین گنگرو نور . دده
قورقود اُلین دکتری ،
غذب دن خبر و فنی ایدی.
آذر با یجا ندا یاشایان
او غوز اَل لرینده اولان
او شاق لارا دده قورقود
آدقو یاردی . بو او شاق لار
قا باق گر ک بیر قهر ما نلیق
نشان و ئریلدیلار صونرا
آد او س لرینه قویو لیدی.
ده دده قورقود طوی لار دا
قو پوز (ساز) چالار دی .

ددده قورقود آذر بايجان و تورك ديللى خلق طرين حماسى - تاريختي ، بيميلجيسي (دانشمندي) ايدي. دده قورقود بايات المليينده، آنادان او اوب. اوغوزايل لري ۲۴ المدن كويلاشميش ديلار بو ايل لريين بيري بايات (بايانى لار بولار منسوب دولار)، بيري افشار ايدي. افشارلار سورا ايراندا حاكميت قوردو لار . باياتلار ايندى ده آذر - بايجاندا ساكن ديلار. ۵۵۵ قورقود، بو ۴۶

ايلين دانشمد و كاهن و بيميلجيسي ايدي ، ۵۵۵ - قورقود ، رشيدالدين - فضل الله و ثرى يىتى اطلاعانا گۈرە قارا ھوجنانىن [قرجانىن] اوغايىدى . روایت لر گۈرە ۲۹۵ ايل ياشادى . اوچ خانا مشور تىچى اولى .

د بیل سو و قتی

ای ساق یـالین گـز نلر دن
با غریم با شین او ز نلر دن

گـتیر مـیشم او دـلـی خـبرـ:
دـدـه قـورـقـودـ سـالـیـبـ نـظـرـ
اـئـلـ قـازـانـیـبـ بوـیـوـکـ ظـفـرـ

شفـقـ لـرـ دـنـ سـوـزـنـ قـانـنـاـنـ آـچـانـنـاـنـ
دـیـلـ بـوـ لـوـنـدـ اـگـمـچـنـ جـانـنـاـنـ دـوـزـ گـوـنـ صـفـتـ،ـ دـوـزـ اـنـسـانـنـاـنـ

گـتـیـرـ مـیـشـمـ اوـ دـلـیـ خـبـرـ:
دـدـهـ قـورـقـودـ سـالـیـبـ نـظـرـ
دـیـلـ قـازـانـیـبـ بوـیـوـکـ ظـفـرـ

قـلـمـ قـاشـاـیـ دـورـنـالـارـ دـانـ «ـبـاشـبـلـ باـشـلـیـ صـوـنـالـارـ دـانـ»
اـصـلـانـ کـیـمـیـ آـنـاـ لـارـ دـانـ نـغـمـهـ قـوـشـانـ قـوـجاـ لـارـ دـانـ

گـتـیـرـ مـیـشـمـ اوـ دـلـیـ خـبـرـ:
دـدـهـ قـورـقـودـ سـالـیـبـ نـظـرـ
اـئـلـ قـارـانـیـبـ بوـیـوـکـ ظـفـرـ

توـ فـارـقـانـنـاـنـ آـخـيـرـ جـانـنـاـنـ آـرـازـ آـلـانـ اـئـلـ قـورـبـانـنـاـنـ
اوـ شـاقـلـارـاـ سـوـزـ يـارـانـنـاـنـ صـمـدـ کـیـمـیـ قـهـرـمـانـنـاـنـ

گـتـیـرـ مـیـشـمـ اوـ دـلـیـ خـبـرـ:
دـدـهـ قـورـقـودـ سـالـیـبـ نـظـرـ
دـیـلـ قـازـانـیـبـ بوـیـوـکـ ظـفـرـ

آراز لاردا آخان لاردان سىينمە اوخ تاخان لاردان
كۈنلۈمە اوت ياخان لاردان حسر تىلە بىاخان لاردان

گەتىير مېشىم او دلى خېر :
دەدەن قورقۇد سالىپ نظر
اىل قازانىب بويوک ظفر

او لىكە مىزىن سېرداشىندان او شاق لارىن بولداشىندان
عمو او غلو نون قارداشىندان يېنم لرىن گۇز ياشىندان

گەتىير مېشىم او دلى خېر :
دەدەن قورقۇد سالىپ نظر
دېل قارانىب بويوک ظفر

آذر بايجان اىل لرىندان قىيغىل لانمىش دېل لرىندان
قانىنان آخان سئل لرىندان روح لاندىر ان يېل لرىندان

گەتىير مېشىم او دلى خېر :
دەدەن قورقۇد سالىپ نظر
اىل قازانىب بويوک ظفر

قوچ كوراوغلى ساواشىندان آلىپامىشىن بولداشىندان
او لىدوز لارىن قارداشىندان اوغوز لارىن اىل داشىندان

گەتىير مېشىم او دلى خېر :
دەدەن قورقۇد سالىپ نظر
دېل قارانىب بويوک ظفر

صدىيار وظيفە (اىل او غلو)

★ دىلمى دالىمدان چىخاردانلاردان قوى قارداش دردىمى دئىيم بارى بىل ★

★ ★ گۈنىدىن قوزايدا ، شرقىن غربە هانسى خلقى گۈردون بىزىم تاك ذىل ؟ ★ ★

★ دىلمى دالىمدان چىخاردانلاردان قوى قارداش دردىمى دئىيم بارى بىل ★

★ ★ گۈنىدىن قوزايدا ، شرقىن غربە هانسى خلقى گۈردون بىزىم تاك ذىل ؟ ★ ★

آپامیش^۱

تورک و آذربایجان اساطیرلری :

آپامیش ، تورک دنیاسی نین ان بویوک و يو کسک قهرمانیدی . آپامیش ، ناغیل لاری ۱۴ - ۱۷ مینجى عصرلرده ، اورتا آسیا (آسیا يه میانه) خلق لرین خارجى اشغال چیلارى عليهينه آپاردىقى مبارز لردن الهام آلب . آپامیش ناغیل لاری تورک خاق لرین آراسیندا ، مختلف روایتلرى وار . آپامیش : نوزىگى ، (اوسبك) ، قيرقىز ، قارا قاباق ، باشقىرد ، ئاتار ، آذربایجان ، قافقاز ، گرمىه ، قبرس و باشقۇقا تورک دىللەي خلق لرین ملى و حماسى قهرمان لارىدى .

آپامیش حتى تاجىيك لرین ده ملى قهرمانى سايلىر . آپامیش ناغیل لارین ئوزبىك فولکولور چوسى فاضيل بولدىش اوغلۇ چوخلى زھمئىلە توپلايدى و ۱۹۱۸ مینجى ايدە چاپ ائدیب دى . آپامیش ناغیل لارى ايکى بولوک دن تشکىل تاپىب : ۱ - آپامیشىن نشانلىسى دالىنجا گىتنەسى و رقىب لرلە يارىشماسى و صونرا ئوز ستو گىايىپىلە ، ائولنەمىسى .

۲ - آپامیش ، ڈالمىك شهرىنین ، قان ايچن و ظولمكار پادشاهى ئاي چاخانلا محاربه ائتمەسى و يېتىدى (۷) اىل دوغما وطنىن آيرى دوشەمىسى و صونرا وطنە قايتماسى و خلقىن استقلال ، عدالت ، امن - آمانلىق و يو كىشك انسانى فکر لرینن اوغروندا مبارزە ائتمەسى

آپامیش تورک دىللەي خلق لرین ملى قهرمانى اولدوغى حالدا ، وطن بولۇندا

بىر بىو كى فداكار لېق مەجمۇمەسى دى .
 بۇ فداكار لېق لاردا آلپامېشى خارجى لىرعالىيەنە ياردىيم لېق^۱ ئىندىن قوه لىر عبارتدىلىر :

- ۱ - بارچىن : آلپامېشىن ، گۇزەل و نازلى و مبارز سەنۋى گىمىسى
- ۲ - قالدىرىقاج : آلپامېشىن ، نازلى - دوزلى و گۈيچك و مبارز باجىمىسى
- ۳ - قاراجان وىنى قىاد : آلپامېشىن اىكى نجىب و شەمانلى - قەرمان بولداش لارى .
 آلپامېش بۇ قوه ارلە خارجى اشغال چىلارى و طەن تور پاغىنداڭ قووب و
 تور كى خلق لەپىن آسایش و راحتلىغا چاتدىرىپ

آلپامېشىن تور كى لەر يانىندا او مقامە صاحب دىكى « رىستم » آدىلى بىر قەرمان
 فارس لار يانىندا . لاكن بۇ اىكى حىمىسى قەرمانىن بىو بىو كى فرق لرى بىر - بىرین
 وارلار يىدى . رىستم ، فارس لارين قەرمانلارى
 شاھلارا نو كىرچىلىق ائدیب واولادىن قوللۇق^۲ لارىندا بىل باغلاڭ كى شاھلارى
 و قان اىچىيگى حاكمىم لرى و خلقە قان او تدوران ظالىم لرى پادشاھلىق تختىنە چاتدىرىپ
 و باش لارىندا تاج قويىدوروب و خلقى او لاين اطاعتىنە چاغىرىپ . لاكن آلپامېش
 تور كى لەر خلق لارىن حىمىسى قەرمانى ظۇلماڭار پادشاھلارى و حاكمىم لرى تخت دن
 يېرە سالىپ و خلقى حاكمىتە چاتدىرىپ ماخ اوغرۇندا ، پادشاھلارلا ان بۇ بىو كى
 محاربەلر آپارىپ . او مودىكى آذربايچان يارىيەن و شاعرلرى لوز يارادىيەلىغۇ لارىندا بۇ
 بىو بىو كى قەرمانى او نۇدماسىن لار و او نا لايق اثرلى بارالسىن لار .

- ۱ - ماخنۇ ، دائىرە المعارف آذربايچان
- ۲ - اوجا - آدىلى - بلندآواز
- ۳ - توركالار بۇتون غېرتورك خلق لرى تاجىك آدلاندىيالار نىتجە كى عرب لر غېرعرب
 خلق لرى عجم آدلاندىيالار
- ۴ - جمع ائدیب
- ۵ - مسابقه و ئۇرمەسى
- ۶ - يولوندا
- ۷ - كەمك لېق
- ۸ - بىرده و بىنده ليخ لارىندا

منىمەدە ئۆيمدن بۇ گىلىر آنجاق	سەنى گىچىمىشۇنلە ئەللەدىم تانىش
باخ گۇر با بالارون نىتجە ياشارمۇش	باش او جا ياشاماق اىستەسون اگر
(سەند)	

قارداش اولاق

گلین قارداش اولاق و ترک ل — له
محکم اولاق دوشمان باتا بیلمه‌سین
کوره گین سویکویوب امپریالیزمه
بیرده قول تک بیزی ساتا بیلمه‌سین

گئجه — گوندوز دوشمان دائم چالوشیر
قارداشی سالسین لار قارداش جانینا
قدس پیمانی ائل آراسیندا
تا کی بلمه‌سین لر انسان قافیننا

قارا نوکر لری امپریالیزمه
ایسته‌مین وطنین آبادلیغینی
ائل دوشمان‌نلارینهون بو دور خیالی
آلسین انسان‌لارین آزادلیغینی

بیراچک باعث اولدو عزیز قارداش لار
دبوش میدانیندا ظفر قازاندیق
یخلدی زندان لار، سیندی قفس لر
توپلار قاباقیندا داغ تک دایاندیق

هر گون کی دونیادا محروم انسان‌لار
آنلاین یاشایش وظیفه‌سینی
حققین آلامق اوچون ائله باغیرین
سین تیتره دیری يش کوره‌سینی

خر یئرده اوچالیر گؤیلره بو سس
یخیر استبدادین یورد — یواسین
توللاین تاریخین تول آنبارینا
گاه مدد رضاسین، گاه سوموزاسین

سلیمان ثالث

چوره کچی قیز

آلى خمیر قارنی آج
آغلایبر چوره کچی قیز
آناسینهون خاطره‌سی
قویوب گونلو ننه چو خلی ایز
تلان خالا ، کوننه سالاسلا
گوزوندن بولی یاش آخا آخا
سویله‌ییر : « چوره کچی قیز آغلاما سن
اوره گئی داغلاماسن
آن گئدیب آنا قالیب
کیلیم ساتیب پالاز قالیب
چوره کچی قیز آغلاما سن
آن گئدیب آنا قالیب »
لندیردن اود گئویه قالخیر
چوره کچی قیز آغلایبر
دوداقلاریندا ماھنی
قینه عاغا باشلاییر :
« چپان چپان اول لریم
اپه یاپان اول لریم
چخوره کی یاپان گونلریم
أوزگه دو یان گو نلریم
آن دیلین اوستونه
دوستاقدا یانان ائل لریم
او فنگ آلیب الینه
گولله آنان ائل لریم »
چوں او غلی

هر یئرده هر یاندا آدی بو عصرین
کله‌لیگین روزیسى چانقیلدیر، همه‌هن
(سهند)

ملی آزادلیگیلار عصری اولسادا
نه ائنمک؟ دنیانی بو غدا دوتسادا

آذربایجان تو اپر اقی

هاوام سان ، سویویه سان ، چؤنده
سن ، سن مینم

آذربایجان تو پاگی
بیز آن آدام او لمایان او زده سن
سن مینم

آذربایجان تو پاگی
مندن آبری پاشاسام با غدمیں
باشی آغلاد

آذربایجان تو پاگی
مندن او زدا نولوسم ، فیردیں
داشی آغلاد

آذربایجان تو پاگی

اپر ملی بی ای
دلماج ، ف سولماز

سوال ائتدی بیر جوان

سوال ائتدی بیر جوان
دنیا گئرموش قوجادان
دیبر لر شیرین دی جان
ئولومدن قوخار انسان .

دوغور دورمی دع بابا ؟

— دوغور دور جان شیرین
انسان دویبور دنیادان

آمما وطن او ماسا
کیمه لازم درر او جان
شیرین دور وطن او ندان

تیمور ائچین
دلماج ، ف — سولماز

گلن کاغار لاردان

ابریزدن بیر حاجی آقا ، نجار تخلص ابله بیزام
او چون شعر گوندریب بیز بو ایستگلی حاجیه
پاشایش دا ان بو یوک موفقیت آرزیلاریب
و نچه بیت شعر لردیندن عزیز او خو جو لاریمیز
او چون چاب الکدیریک : (رسم الخط اصلاح او لو نوب)

دده قورقود

ده ده قورقود سنه سوزوم چو خدی بول
اوزه ک دولی ، درد و غمدی سوزدی بول
ده ده قورقود کهنه سازی آل اله

ائی لروه ، ساز قوتی ، جاندی بول
سن بیر سازی چال عشقله مسلمندیر
چمن لرده عطیر لی گل آجدی بول

عاشیق جنون سازی چالدی او خودی
کور او غلونون محبتی جوشدی بول
کور او غلی تلک مین قیر آتنی نورد چک
آیل سودلار یاتان ائل لر بسدي بول
فهرمان لار بیزیم یوردان کو چدولار

صمد او غلون آراز چایدا یاتدی بول
شاه اسماعیل اردبیل دن قوزاندی
شمშیریله دوشمن لری قیر دی بول . . .

ده ده قورقود اوره ک دولی سوزدی چوخ
(نجار او غلی) سنه نامه یازدی بول

نجار او غلی ۵۹۵ ریز

ح - اولدوز

آذربایجان ایتگىین گئچمیش لریندن :

جو انشیر حماسەسى

قەرمانلار يوردى او لموش آذربایجان ٹولكەسى ، دەمير تور باق دوش لریندە بوللى ، اصلان^۱ - قافلان^۲ ايگىيت^۳ لر ئۆز قويىندا^۴ بىسلە يېب . اولدلار ٹولكە سىنه باسقىن^۵ گلن ياد ائل لر بو قەرمان لارينان تووش او لوپ لار . آذربایجان تور باقى تارىخ لر بويى ياغى دوشمن لرین قبرستانى او لوپدى . آذربایجان قەرمانلارى ، ايل لر بويى آذربایجانى و او نون پارلاق مەنيتىن و حشى جە سىنه يوروش ائدن ياد ائل لرین قساباغىندا قورو يوب و بو قوچـا شرقىن چـرا غىن قويمابىلار و حشى لر سوندور سونلر .

وارازىن اوغلى جوانشىر ، بو قەرمان ايگىيت لردى يىكى ايل لر بويى آذربایجان استقلالىن ، و حشى و بىر بىر جە ياشابان عرب لردن ، ساسانى لردن ، خزر لردن ، هون لاردان حفاظت ائدى يىدى . جوانشىر آذربایجان قەرمانى او لدوچى حالدا ، ارمەنی گرجى قەرمانىدا سايلىر .

عرب لر لە دئۇيوش :

ايىكى يوز ايل بابىك قىامىندان قاباق ، آنا وطن توپراقى و او نون او زرىنده ياشابان آزاد انسان لارى عرب لر آت لارينىن دير ناقلا رى آلتىندا از يىلمىك اىستە يىرىدى . لاكن جوانشىر آدلى بىر آذربایجان حاكمى ئۆز دوغما ائلين و دىلىن قوروما خىدان ئوتىرى ، آزغىن توشموش و باسقىن گلەميش عرب لر لە دئۇيوشە قاخدى . محاربە مەدائى دجلە چابىنин قىراغى او لدى . ۲۰ مېن لېكى عرب اردوسي چوخ نظام سىز

حالدا بیر طرفه و آذربایجان قهرمانلاری ، ۵مین دن اسگیکچ او لدو قی حالدا بو تایدا عرب لره اوز به اوز او لدولار . عرب خلیفه سی چوخ غصب لی حالدا او زون تو توب قردوول نو کر لرینه ، بئله سؤیله بیر :

آذربایجان آپراقی بیابان اولسون گرک بوعصیا تکار ئولکەدە قالماسین يانان او جاق فیز لاری ساچلارىندان، آناقوشوب سورو يەك ضربەمیزى قوی دادسىن هر قو جاهر بیر او شاق عرب خلیفه سی سانکى چۈلدە گىز بۇز سەرچەلر كىيمى بیابان سئور مىش . ايندىدە ايستيرميش آذربایجان ئولكەسین، بو قوجاشرقىن مدنىت او جاغايىن سۇن دورسون آذربایجان گۆزل لرین و حشى جە سينه ساچلارىندان آت قويروغونا باغلاتىدىرىب سوروسون .

لakan مىگر آذربایجان قوچاق لارى ئولموش دولار . عرب لر او لمىا آذربایجان مششە لرین اصلاح - قافلان نان بوش گۈرموش دولار كى تو لكى سياق مارال - جيران هو سينه تو شموش دولار .

آزغىن تو شموش عربلار ، دجله قيراغىندا ، چۈل سەرچەلری تكى، بىردىن گۈز آچىپ، آذربایجان قارتال لارین ئۇز قارشى لارىندادا گوردولر . دئيوش ميدانى آچىلاب گونش آذربایجان قەرمان لارينىن نۇرە لارىندەن قورخاراق او زونە قالىن بىر ئۇز پردهسى چىكىدى .

بىر ارمنى شاعرى اوھانەس غوقاسيان آدىندا ، بو دئيوشى بئله رسام ليق ائدىرى .

بواود فاخدى ، گۇئى قارالدى ، ياخىدى او دلى سلاح لار
دجلەنин دىنج ساحل لرى ، او لدى قانلى بىر مزار
ايلدىرم ئىك اوچوب گىچىر، بىچىپ گىچىر جوانشىر
اوچور آنى ، اوچور ئوزى او خونداندا ئىز گىندىر
عىزىز وطن ، سىنەن ئوتىرى ئولوم خوشدور - شىرىندىرىر
ورون اىتكىت اصلاح لارىم ، ورۇن دلىر جوانشىر
دوزگون ورۇن ھەدفلارە ، قايم ورۇن ، ئىش ورۇن
آدى قالار اېتىت ئولسە آذربایجان او غلو نون
قالانى صفحە ۲۲ ده

۵۵۵ قورقود کیمیدی ...

دیرقاپی دربند آدلی
ایران صفا ای بزدهدی .
گله جاخدا بو باره لرده
بحث لر او لاجاخدی .

آلمان موزه لر سینده
ساختنیز . روایت لره
گوره ددهه قورقود قبری
شمالی آذربایجاندا ،

نهجه کی گلرو نور ،
دهدهه قورقودا بیر پیغمبر
کیمی ، آنده ، کونلو نه الام
اندیر .

تو فیق

قویمارام

ستو گیلیم ، سره چیخ دوغما یئر لری ،
یادلار گلشنیم ده گزه . قویمارام !
قارا نیت لرینی بد عمل لرینی
یاخارام آنشه کوزه قویمارام !

■
قوی منی سیناغا چکسین اللر ،
ینه بایراغیم دیر یوکسک عمل لر .
عشقینه بختیمه او زانمیش اللر
بیرجه گو لو موده او زه . قویمارام !

■
خزاننا دوشمه سین عمرون بهاری ،
من سلاح ایله یب عزمی ، وقاری ،
دیش لری زهرلی جانور لاری
دره دن قویمارام ، دوزه قویمارام !

■
گونشین گوزونه او تو لسا برد ،
اور پاق قارا گیپیر یانا رکی درده
وطن قارا الالاری او چان گلوبیلد
ظیالم قوزگون لاری سوزه قویمارام !

■
آوفیقم ، قلبیم ده حیات نفه سی ،
منیم او ز سینم دیر . الیین سینه سی .
قوی دور ایا گیندا جلال چکمه سی
با غریبین باشینی اره قویمارام !
نوجوردن ، تیلیم خانی حمود

دهدهه قورقود کتابی
آذر با بجا هیلارین بويوک
ملی و از لین و ملی هو یتین
اثبات اندیر .
دددهه قورقود بو آون
اور کشیدلی و آذر با بیجان
عاشقی لارینین استادی
نانی نیز .

دهدهه قورقود کتابی
نشان و تیر کی کورکلر
زمانهندان یاشیر دیلار .
آذر با بیجان بیر کورک
دبلی متنقه ایدی . فارس
تاریخ بازان لاری و ائوری
چیلری بیزی « مغول
آور توک و نوکلری »
بیلیر لر . لakan بو اثر
اثبات اندیسر کی ۲۰۰
ابل مغول دان قی باق
آذر با بیجاندا آورک دبلی
راجع بیر دیلیدی .

دهدهه قورقود بو آون
اور کشیدلی عاشقی لارین
استادی سایلیر . روایت لره
گوره ددهه قورقود ساز
چالاندا سو اوش گل لر
آچیلار دی . قوروموش
آخاج لار گل - چیچک اسردی .
دنیا صفا لاناردی .

دهدهه قورقود کتابی
و او نون اول بارما (خطی)
نجه - ی و ایتکان و در سدن

آذربایجان در دورهٔ دیکتاتوری رضا خان

آذربایجان را همیشه حشم و چراغ ایران، سر ایران نامیده‌اند و مردم آن سرزمین را مردمی پاک، غیرتمدن و وطنپرست. دکتر مصدق که مدتها استانداری آذربایجان را داشت، در توصیف مردم آن دیوار در مجلس شورای ملی گفت: عمری است به آذربایجانیها ارادت دارم. زیرا این مردمان پاک، واجد تمام صفات خوبند. مردمان وطنپرست، مردمان درست و مردمان مقتدری هستند و بهر کاری اقدام کرده‌اند پیشرفت نموده‌اند. «

آذربایجان که در جریان انقلاب مشروطیت سنگر آزادیخواهان بود، سنگری که هرگز تسليم دشمن نگردید و مشروطیت را بسراسر ایران بازگردانید، پس از انقلاب و مخصوصاً بعد از آنکه ثمرهٔ انقلاب در خدمت عمال ارتجاج و استبداد درآمد، مورد کینهٔ خصمانه و ددمنشانهٔ حکومتهای ضد ملی ایران قرار گرفت. آذربایجان توان فدایکاریهایرا که در استقرار مشروطیت کرده و قربانیهایرا که در راه آزادی مردم ایران داده بود، پس میداد. ارتجاج انتقام میگرفت و این کلام مستوفی استاندار منفور آذربایجان که میگفت: «آذربایجانیها ترکند! یونجه خورده مشروطه گرفته‌اند حالانیز گاه میخورند ایران را آباد میسازند!» گواه این حقیقت بود. «... در نابستان سال ۱۳۱۹ غله آذربایجان را که خرواری ۳۵۰ الی ۴۰۰ ریال در محل قیمت داشت، آفای مستومی (استاندار) بدون اینکه به احتیاجات

۱ - اطلاعات شماره ۵۵۱۰ مورخه ۱۵ ربیع‌الثانی ۱۳۴۴

۲ - روزنامه آذربایجان شماره ۶ مورخه ۲۸ دی ۱۳۸۰ از مقاله «آذربایجان» بقلم حسین لطفی

مردم تبریز اعتنای نموده و یا بتدکرات آنها دایر به نامین آذوقه شهر ترتیب اثر
مدده بزور سرنیزه از قرار خرواری ۱۴۰ ریال خریده و تماماً بذر کز حمل کردند.
در فصل زمستان شهر تبریز به محاصره گرفتار و بی آذوقه ماند. ناچار غله گردیده و
از جند سال مانده گرگان را که تماماً متعلق به املاک اختصاصی (رضا شاه) بود
از راه آستارا به تبریز حمل واژ قرار خرواری ۶۰۰ ریال بخود مردم بیچاره دادند
و چون نان این گندمهای فاسد غیرمأکول بوده و در عین حال گران و کمیاب و پیدا
نمیشد هزاران فقر و بد بخت و مريض و یا از گرسنگی قربانی اغراض آقای مستوفی
شدند. غله حمل شده از گرگان بقدرهای فاسد و غیرمأکول بود که قسمتی از جو
آنرا فرمانده ارتش تبریز نپذیرفته و شرحی به آقای استاندار نوشته بود (که) :
بعلت فاسد شدن ، اسبهای ارتش نمیخورند - آقای مستوفی در حضور جمعی
با همایت بیشتر می چنین گفتند : « با کی نیست حالا که اسبهای ارتش نمیخورند
میدهم خرهای تبریز بخورند ! »

... آیا آذر بایجان مستعملکه ایران بود آیا تکلم به زبان ترکی یکی از علل
محرومیت از حقوق اجتماعی محظوظ میشود ...

... عبدالله مستوفی (استاندار) که خود ساکن تبریز بوده و ضمن سرشماری
نیز محسوب گردیده بود ؟ سرشماری تبریز را « خرشماری » مینامید^۱ و گویا از این
راد به ایجاد حس « وحدت » ملی میکوشید . این عالیجناب در ایجاد « وحدت ملی »
و ترویج « زبان داریوش » آنچنان کوشنا بود که اجازه نمیداد حتی پیروزنان و پیر
مردان فرزند مرده و مادران داغدیده که یک جمله فارسی نمیدانستند ، در ذکر
دردها و مصائب خود و در سوگ عزیزانشان از زبان مادری بهره گیرند .

آنچاق بیرون سوزیم وار ، منده انسانم

دیلیم وار ، خلنتیم وار ، یوردوم - یو وام وار

یئردن چیخمامیشام ، گو به لک کیمهی

آدامام حققیم وار ، ائلیم - او بام وار

جعفر خندان

قدیم آذر بایجان دیلی و ادبیاتی حقنده بیرون نئچه سوز (قیسا اولونمش حالدا)

هله میلاردان ۸ عصر اول اولو
باباalarیمیز اولان میدیالیلار (مالدار)
بوتون شرقه، یگانه و قدرنای بیر
دولت یاراتمیش و او دورین
جنگاور، ائگیت و مدنی انسان
لاری اولمش دولار . اولمو بابا -
لاریمیزین دانیشیق دیلی اولان میدیا
دیلی ئوز دورنین قاباقجیل بیر دیلی
اولمو شدی .

مبدیا دورنین ان عالی ادبی
اثری اولان «آوه ستائی» دا بویوک
آذر بایجان منفکری زردشت
یاراتمیشدی . قدیم تاریخه لمرین
وئر دیگی صحیح معلوماتا گوره
زردشت اور میاگولی یاخن لیغیندا
آنادان اولموس و آتش پرسیگیله
علاءه دار اولاراق بیر سیرا ینی
فکر لر ابردلي سورمو شدی . بیز
ان قدیم آذر بایجان مدنی نین دنیا
عالملری طرفیندن تدقین ایدیلمیش
قالانی صفحه ۱۴

اوچ مین ایلدن آرتیق مدنت
تاریخی اولان آذر بایجان خلقی نین
کچمیش ، عصرلر بویی تاریخین
اوندو لموش صحیفه لرینده
قالمیش و خلقه بیلدیربلمه میشدرا .
گۆزەل و طبیمیزی ئوز «مستملکه» .
سینه چه ویرمك ایسته بن عرب ،
مغول ، و فارس استیلا چیلارینی
قورخودان هرشندن اول آذر بایجان
خلقی نین قهرمانلیق کیچمیشی و
زنگین مدنتی دی . اونا گۆرەدە
اونلارنه واسطه ایله اولارسا اولسون
بیزیم گشچمیشیزی انسکار ایتمگە ،
خلقی میزین بیر لیگینی قیرماغا و
اونی ضعیفلە تمگە چالىشلار .

آذر بایجان خلقی نین دشمن لری
اولان بعضی «نظریه چیلر» (تھوری
وئرن لر) بیزی گاد «مغول تور تو کون
بنولری» گاه «فارسدان آزمابیر
خلق» گاه عثمانلیلاردان آیربلما
بیر قبیله» و سائزه آدلادن بیر میشلار .

قدیم آذربایجان دیلی و ادبیاتی . . .

ایده ک ۱۱ - نجی عصرین مشهور عالمی محمود کاشغری « دیوان الغات الترك » آدلی بویوک بیرون اثر یازمیش و اوردا آذربایجان شفاهی ادبیاتیندان بیرون چو خ نمونه لر آل ویر میشدی

محمود کاشغری مغول لاردان ایکی عصر (۲۰۰ ایل) اول بیزیم خلق یارا بعلیقی دیلیمیزی تدقیق اتیمگه باسلامیشدی .

« کتاب ده ده قورقود » دا ۱۲ ناغیل (بوی) واردی . بونلار سونرا کی آذربایجان ادبیاتیندا جدی تاثیر اثیمیشدی داستاندا کی « بشیر دک » ناغیلی نظردن کشچر دک، بوردا نشاناسندا ۱۶ ایل آیرسی دوشموش بشیر گین فانلی کونیگینی یالانچی اوغلی آدلی بیریسی گئنیریب اوینن ٹولدو کون خبر وئریب و قیزی آلماق ایسته ییر. عین حادثه سونرا لار آذربایجان خلقی نین « عاشیق غریب » آلی داستانیندا تکرار او لو نور. یاخود « تانتورالی »

قالانی صفحه ۱۹

و ایدیکملده اولان صنعت آبده . لریندن ، ۲۴۰۰ ایل بوندان قاباق یونان فیلسوفی هرودوتین بحث ائتدیگی ملیح میدیا انسانه لریندن، ۲۰۰۰ ایل بوندان قاباق روم اشغال چیلارینی دارماداغین ائدن او لو با بالاریمیزین حربی قدر تمندن، ۷ مینجی میلادی عصرده عرب استیلا چیلارینی سارسیدان جوان شیردن و ۹ نجی عصرده ۲۱ ایل عرب استیلا چیلاری ایله مبارزه آپاران بابلک لردن هله دانیشمیر بق آذربایجان خلقی نین دیلی و ادبیاتی قدیم دیر. آذربایجان خلقی نین ان قدیم داستانی اولان « کتاب دده » قورقود « ی نظردن کچیره کک بـ و داستاندا عکس اولونان حیات ۱۰ - منجی عصرین حیاتی دی . بللی دی کسی ، مغول لار آذربایجانا ۱۳ نجی عصرده گل میشدیلر. آذربایجان خلقی نین بو اثری نشچه یوز ایل مغول لار دان قاباق یار اتمیشدیر باشقا بیرون تاریخی سندده مراجعت

اوغوزخان کیمیدی؟!

اوغلای اولدی :

آناطولی ، ایران ، عراق و
کی تور کث ائل لرین چین
تر کمن ده ياشایان تور کث
دن، فارا دنیزه قدر رهبرلیق
کوه (کوه) ، دنیز (دریا) ». .
دوتون آذربایجاندا ياشایان :
تمیش دی بوله گؤزللەبیر :
قهرمانی و آتلاری سایلیر .
آذربایجاندا ياشایان مشهور
بیگدلی ، و سائره تور کث
دیللی قبیله‌لر بو اوشقان لار
اوغلان اولدی .

آمادان اولاندان صورا،
دان توره‌نین

اوغوزخان عدالتی ،
بیلی جی ، شهامتلى بیر
قهرمانیدی . ده ده قورقود
کتابی اوغوز ائل لرین
ساقچاری و قاش لاری قارا،
شهامت و شجاعت لرین
دوشمن لسر قماشی سیندا و
انسانی رفnar و کردارلارین
تصویر ائدیر .

ده ده قورقود اوغوز ائل
لرینین بويو کث دانشمندی
و عالیمی دی . ده ده قورقود
دان قاباخ ، اوغورلارین
اولدوز (ستارد). صونرا بیر
ایر کیل هو جا (فو جا) آدلی
قالانی صفحه ۱۸

اوغوزخان آذربایجان،
حصه ده بوبو بويو کث قهرمانی

کی تور کث ائل لرین چین
دن، فارا دنیزه قدر رهبرلیق
آی کاغان (خان) آدلی بیر
بایات، سالور، آوشما (افشار)
کیشی دن ، اوغوز آدلی بیر
بیگدلی ، و سائره تور کث
دیللی قبیله‌لر بو اوشقان لار
اوغلان اولدی .

آمادان اولاندان صورا،
دان توره‌نین

آنا سوتون بیر دفعه امدی،
داهدا اممە دی ، بو اوشـقىن
اوzi گو کث ، آغزى اوت
کىمى قىزىل ، گۇرلارى آلا،
ساقچارى و قاش لاری قارا،
پرى اردن داهـا گۈزەل و
گۈيچك و سىمومە لىدى .

بو اوغلان بير گۈزەل
قىزاكونول باغلايد اوعشقىن
ثمرەسى اوچ گۈزەل و
قهرمان اوغلان اولدی : گون
(خورشید)، آی (ماه)،
دان قاباخ ، اوغورلارین
اولدوز (ستارد). صونرا بير
ایر کیل هو جا (فو جا) آدلی
قالانی صفحه ۱۸

آذربایجاندا بلکه خازرميانه
ده و بوئولگە لرین تارىخ
لـرـانـدـه بـوـيـوـكـ نـقـشـ لـرـ
اوـنـيـاـبـ وـعـظـمـتـلـىـ تـمـدـلـلـرـ
يارـادـيـبـلـارـ .

اورقود آدلی بير قهرمان

بو ائل لری غزنويلر عليهـهـ،
دنـدـانـقـانـ سـاـوـاشـينـ دـارـهـبـرـلـىـقـ
اـئـدـيـبـ، اوـغـوزـلـارـ ظـفـرـ

قـازـانـدـىـرـمـىـشـ دـىـ .

اسلام دان قاباخ بازيلان
« اوغوزکاغان داستانی ، بو
ائل لرین قهرمانلیقلارین
گۈزللەبیر . أليعبىز ده قالان

آینالی تفنگی ...

آمریکا جهانگیرلری

* * *

سیز ای آمریکانین جهانگیرلری
تاریخین محوری دونندن بری
قولدور پالتارینا بوروندونوز سیز
بودور محورینیز عاجز لیگنیز
بو قیرقین، بو هجوم، بو لوم بوقان
توقوب عصر لرین داش با خاسیندان
جواب ایستیجك او زمان حیات
الرده یو کسلن قیزیل پلاکارت
انتقام دیجك تا پاجاق سیزی
تاریخ دینلیجك محاکمه نیزی
بو اوج سوزدنیز لراوح سوز اور کملر
یئردن باش قالدیران مستملکه لر
نفرت لر دیجك هر زمان سیزه
تاریخ تو پور جك پیس او زونوزه

* * *

اویان ستارخانیم گۇرنەلر اولدى
آنالار گۆزلاری یاشىلە دولىدى
باچىلار أىل آتىپ تىل لرین يولىدى
آینالی تفنگى تئز يېتىر منه

*

انقلاب بايرامى اىل لرە دوشىدى
كارترین قورخماقى دىل لرە دوشىدى
شهيدلر جـلاـدى أـلـلـرـه دوشىدى
آینالى تفنگى تئز يېتىر منه

*

خان چوبان نسلیم ، بابك او غلیيام
وقجـکـوـراـغـلـوـ كـيـمـىـ دـوـشـمـانـ دـوـغـرـيـامـ
امـريـکـاـ اوـسـتوـنـسـهـ قـلـيـنجـ تـوـولـيـيـامـ
آـينـالـىـ تـفـنـگـىـ تـئـزـ يـېـتـىـرـ منهـ

*

اـكـيـنـچـىـ قـارـدـاشـيـمـ،ـ اـيشـچـىـ يـوـلـداـشـيـمـ
«ـ آـنـادـىـلـىـ »ـ اـيـسـتـيـرـمـ كـسـيـلـسـهـ باـشـيـمـ
دوـخـسانـاـ چـاتـيـيـدـىـ گـۇـرـوـسـنـ يـاشـيـمـ
آـينـالـىـ تـفـنـگـىـ تـئـزـ تـئـىـرـ منهـ

او خويان ،
عاشيق على

ایشیق لی حیات حسرو قیمند

اودلار بوردوننان بیر نشان
آدلی - سانلى کچه یشون وار
آزادلیقین بایرا قیسان
خلقی میزه وئردى نجات

ای وطنیم آذربایجان
سن بو بولدون ستارخانلار
قوجا شرقین چراغیسان
سن قوردوغون تازه حیات

سن سن بیزه آنا وطن

سن سن بیزه نعمت وئرن

سن سن بیزه روح و روان

یاشا - یاشا آذربایجان

بیور روضه رضوان او لار
کەنە دنیما ویران او لار
توپراق لارون هرجان او لار
باگرى بوتون آل قان او لار

بوننان سورا آذربایجان
چىچىك لئر تازه حیات
داڭلار گولەر، باغۇلار گولەر
بىانلى دوشمن قويسا قدم

سن سن بیزه آنا وطن

سن سن بیزه نعمت وئرن

سن سن بیزه روح و روان

یاشا - یاشا آذربایجان

اوغوزخان...

بیر بـو بـو کـ و بـو کـ سـک
دانشمند لـرـی وار اـسـدـی .

بوریات و بـاـکـوـتـ آـدـلـی اـیـکـی
عـطـتـ لـیـ کـتـابـ ، بـوـلـارـ دـانـ
سـؤـزـ آـچـیـبـ لـارـ . اـیـزـ کـیـلـ

هـوـ جـاـ عـیـسـیـ مـسـبـحـ دـنـ قـابـاخـ
يـاشـارـمـیـشـ . اوـغـوزـخـانـ چـوـخـ
قـوـخـمـازـ وـ آـرـادـ فـکـرـ بـيرـ اـنـسـانـ
مـیـشـ . اوـغـوزـخـانـ دـنـیـآـزـادـ
لـیـقـ اوـغـرـونـدـاـچـالـیـشـمـیـشـ دـیـ .
اوـغـوزـخـانـ نـایـغـیـلـ لـارـینـاـ
کـوـرـهـ : اوـغـوزـخـانـ بـيرـ کـوـنـ

قـهـرـمـارـلـارـ لـاـ قـوـرـوـلـتـسـارـیـ

قـوـرـوـبـ ، تـورـکـ دـبـلـمـیـ

ئـوـلـگـهـ لـرـیـ ، آـلتـیـ وـغـلـوـ

اوـرـتـاسـینـداـ بـولـدـیـ : «ـ اـیـ

اوـغـوـلـ لـارـیـمـ منـ چـوـخـ

آـشـدـیـمـ (فـتـحـ اـللـهـ دـیـمـ) . چـوـخـ

آـتـیـنـانـ يـئـرـیدـیـمـ ، دـوـشـمـنـ لـرـیـ

آـغـلـاتـنـدـیـمـ ، دـوـسـ لـارـیـ

گـؤـلـسـدـوـرـدـؤـمـ ، چـوـخـ تـارـبـیـهـ

(الـلـهـهـاـ) بـورـجـوـمـیـ وـئـرـدـیـمـ ،

ایـنـدـیـ یـورـد~مـیـ سـیـزـهـ وـئـرـیـمـ

خـلـقـیـ عـدـالـتـ لـیـ بـاشـادـیـنـ »

اوـمـوـدـ کـیـ آـذـرـ بـاـیـجـانـ اـنـلـ

لـرـینـنـ تـماـرـیـخـینـ فـرـصـتـ اـلهـ

دوـشـدـوـ کـجـهـ یـازـاـخـ

حامبال

(باير امعلی عباسزاده)

آـناـ یـورـدـوـمـوزـ آـذـرـ بـاـیـجـانـداـ لـئـجهـ - نـجـهـ
شـاعـرـ لـرـ وـ صـنـعـتـکـارـلـارـ وـارـکـیـ هـلـهـ لـایـقـنـجـهـ ئـاـنـیـنـامـیـشـلـارـ
وـ عـبـاسـزادـهـ دـهـ اوـ شـاعـرـ لـرـ دـنـدـیـ .

شـاعـرـینـ یـوـخـوـلـوقـ دـنـیـاـسـینـداـ يـاشـامـاسـیـ وـ
اوـ وضعـ اـیـلـهـ يـارـانـدـیـغـیـ اـنـلـرـ جـامـبـدـیـ .

بـاـیـرـ اـمـعـلـیـ ۱۲۳۸ شـمـسـیـ دـهـ سـرـاـبـینـ دـوـنـنـیـ
کـهـدـیـنـدـهـ آـنـادـانـ اـوـلـمـوشـدـیـ رـوـحـانـیـ تـحـصـیـلـ آـلـمـیـشـ
وـ دـوـغـماـ یـورـدـونـداـ اـوـلـمـوغـوـ اـیـلـلـرـدـهـ «ـمـیـرـزاـگـلـزـارـ»
نـغـلـصـیـ اـیـلـهـ هـجـوـ مـظـلـیـلـرـ يـارـمـیـشـدـیـ وـ سـتـارـخـاـشـاـنـینـ
مـعـاجـهـدـلـرـیـ اـیـلـهـ بـیـرـ لـیـکـدـهـ مـبـارـزـهـ آـپـارـانـ شـاعـرـ . هـجـوـ
شـعـرـلـرـ بـاـزـدـیـغـیـ اـیـچـونـ ، الـوـیـ دـفـعـلـرـهـ مـرـتـجـعـ لـرـ
طـرـفـینـدـنـ غـارـاتـ اـدـلـهـ وـ شـوـشـدـیـ وـ اـوـنـاـگـؤـرـهـدـهـ شـاعـرـ باـشـ
گـلـنـوـرـبـ بـاـیـ یـاـ گـنـتـیـمـیـشـ وـ حـامـبـالـ لـیـقـ اـیـشـنـهـمـشـفـوـلـ
اوـلـمـوشـ وـ اوـ جـهـةـدـنـ اـثـرـلـرـنـیـ حـامـبـالـ اـمـضـاسـیـلـهـ
بـاـیـمـشـدـیـ .

صـابـرـ نـظـیـرـهـ شـعـرـینـدـهـ بـئـلـهـ دـیـبـیـرـ :

اـشـهـدـ بـاـلـلـهـ العـلـیـ الـعـظـیـمـ ، مـلـتـ اـیـرـانـ آـشـیـرـ وـانـیـلـارـ
مـنـدـهـ سـیـزـینـ لـکـ گـیـرـمـ چـوـلـرـیـ ، صـاحـبـ بـالـانـ -
آـشـیـرـ وـانـیـلـارـ .

بوـنـنـانـ بـئـلـهـ کـیـ بـاـیـرـ اـمـلـیـ بـاـسـکـیـ دـاـ مشـفـوـلـ
اوـلـمـوشـ ، اـماـ اوـنـونـ شـعـرـلـرـیـ اـکـثـرـ اـیـرـانـ اـمـرـبـوـطـ
دـوـرـ وـ اوـ ۱۲۸۸ شـمـسـیـ دـهـ آـزـادـلـیـقـ اوـغـرـونـداـ بـئـلـهـ
بـیـرـ شـعـرـ دـمـیـشـدـیـ :

مـنـ رـوـزـ اـزـلـدـنـ دـلـمـیـشـ : اـنـجـمـنـمـ مـنـ

گـرـ دـوـیـسـهـ اللهـ ، نـوـلـدـوـرـسـهـ لـدـهـ اـیـنـجـیـ مـنـ مـنـ

مـلـتـ يـوـنـداـ نـوـلـدـگـهـ حـاضـرـکـفـمـ مـنـ

هـجـوـ اـیـلـهـ دـئـدـیـگـیـ شـعـرـلـرـهـ سـیـاسـیـ وـاجـتمـاعـیـ
مـسـئـلـهـ لـرـیـ آـنـدـیـرـیـ وـ مـلاـنـصـرـ الدـینـ مـجـلـهـ سـیـلـهـ هـمـکـارـلـیـقـ .
الـدـبـرـدـیـ وـ مـشـرـوـطـهـ حـقـینـدـهـ شـعـرـلـرـ یـازـیـرـدـیـ .

لـوـزـ دـوـغـماـ اـئـمـیـ دـنـ آـرـالـیـ دـوـشـ وـ غـرـبـتـیـنـ
نـهـ اوـلـمـوغـوـ اوـ یـاـخـنـیـ بـاـشـاـ دـوـشـ شـاعـرـ اـیـرـانـیـنـ

حامبال بایر امعلی ...

ناغیلیندا کی حاده ار نظامی گنجوی
نین «یلدی گؤزه» (هفت پیکر)

داستانیندا تکرار او لونو .

بللی دی کی ، او دور ارده

آذر بایجاندا حاکم ادبی دیل فارس

دیلی حساب او لوردی شاعر اسر

ایسته را بسته مزاودیلده راز ما غام جبور
ائندیله بیلر . حتی نظامی گنجوی ،

قطران تبریزی ، ابوالعلاء گنجوی

فلنکی شیروانی ، عز الدین شیروانی ،

قوام معراجی ، مهستی گنجوی ،

خاقانی شیروانی ، مجبرالدین

بیلاقانی و خطیب تبریزی کیمی

۱۱ نج-ی عصرده یاشامیش و

یار اتمیش اولان آذر بایجان شاعر

و عالم لری فارس دیلینده یازیب ،

یار اتماگا مجبور او لوش دوالر .

شبهم سبز بو شاعر لرین دوغما دیللری

آذر بایجان دیلی او لوش دور اونلار

بو دیلده دانیشیب یازمیش دیلار .

بیر سیرا تاریخی سندلر اونلارین

آنادیلینده یاز دیغارلارینی ثبوت ائدیر

مثال ایچ-چون نظامی گنجوینین

«لیلی و مجنون» نی:

قالانی گلن نمرده

خصوصاً جنوب آذر بایجانین فقر و فلاکتیندن متاثر
او لوپ یازیز :

او لوپ شغلمن آه و زار آغلا ریق

بیزه بد گنجیگر روزگار آغلا ریق

یازاقد در دمیزدن سیزه ، آغلا مین

سفالت ایچینده یاشار ، آغلا ریق

شاعر نوز خلقنین قارا گنو نونه آغلا بیر ، آمما

گله چگینه و مبارزه سینه بسویوک ایمان و اعتقاد
بسه بیر و زحمد کشلرین آغیر یاشایشینی عیناً لمس
ایلپرید .

بایر امعلی شاهلارا و حاکمه ر غضب لنمکله
کفایت لنمیر بلکه شرقین ازیلن جه اعتعینی مبارزه به

چاغریر و «شرقین سعادتی» شعرینده بنه دلپیر .

شرقه حریت دوغارسا ، مونجه زحمتدن دوغار
شأن و شوکت بیرلیک التمکدن ، حمیتدن دوغار .

شاعر بیر عمر یازیب یار اتمیش و شعر لرینده
بیر مقصدي تعقیب التمیشدی . او دا خلقنین آرقیسی
و سعادتی يولودور .

حامبال تخلصین اکجه بسایر امعلی عباسزاده
یوخ بلکه آبریلاری دا سنجیمشلار ، او جمله دن محمد
علی منافراوه حامبال امضاسیله ۱۳۰۴ شمسی ده ،
جلیل خلیل اوف حامبال امضاسیله ۱۳۰۴ شمسی ده ،
یعقوب نصیر لی حامبال امضاسیله ۱۳۰۴ شمسی ده ،
مطلب یازیب یار اتمیشلار .

شاعرین حیائی یو خسول لوق ایله گنجیب و
زحمتی عملاً یاخشی لمس ایله میشدی و آذر بایجان
خلق ادبیاً تهین مرواریدلریندن اولان بواسطه دادلی
شاعر ۱۳۰۵ شمسی ده بو دونهانی ترک ایله میشدی .
لakan او نون معنوی وار ایغی ابدی او لاراق خلقیمز
آراسیندا یاشایا جاقدیر .

- آذر بايجان -

آى سئو گىلى يوردوم وطنىم آذر بايجان
 ايستى قوجا قوندا بئيودوبسن اولو سردان
 بنزىر گوچرى فوشلارا يوردىسوز ، يوواسىزلار
 گولشن ده او لارسا أولى هريئر اونا زندان
 انسان قديرىنى يو كىسىدەن آنجاق كى وطندىر
 مېن جانىم او لارسا وئررم يوردوما قربان
 دنيادە عزىزىن منه سن دولت وواردان
 آزادەلرین يوردوسان آى دقته شايابان
 آرزومن بودى بورجوندا اسه پرجم وحدت
 شكىن يېرىنە خلقىدە اىجاد اولا ايقان
 ايللار بوبى ياندىرىدى منى بىسکە ياساقلار
 داغلار كىمى پانلىر دامى كونلۇمەدە كى وولقان
 علم و هنرىن مشعلى ھم مرکزى سن سن
 بىلەم نىجە داستان آچىم آى گىچىمىشى رخشان
 سانما سنون اسرار يوه بىگانىھم ايندى
 شاهددى او گىچىمىشلە باپكار و ايلخان
 گىچىمىش سه او دئراندان اىگر چوق او زون ايللار
 هر تەمت اىچىيىدە يەنە تاباندى او دئران
 شيخون سسى خلقىن قولاغىندا ھله واردىر
 بو مرد او غوللا فخر ائلەبىر ايندى خىابان
 دىللارده گىزىر شهرتى سردارىيىن ايندى
 استىداد ئۇنوندە ئېچە دورموشدى او انسان
 استاد نىمىمى و فضولى كىمى عارف

آنادىلىمە

زندانى او لوپسان ايللار بو يونجا
 سنه دانىشماغا قويمايىب خائىن
 ايندى قوى دانشىم سنه دو يونجا
 آنام ياد گارى سنسن نازىن
 سەننەلە سۆزۈم وار بىر قدر درىن
 ندن سن او لوپسان بو قدر شىرىن
 سەننەلە دانشىر گۇبلەر دە شاهىن
 سەننەلە آچىلىپ ياسەن نىسىن
 اى منىم قلبىمەن آچارى دىلىم
 سۈپەلە سن دىنابا ندور عملەم
 ايشتە بىلدىر مەكدىر منىم املەم
 عالىمە نقدر شىرىن سن شىرىن
 تارىخىن بو يو كەورچو خداقو جامان
 بو يو كە سر كرده لر دىلى سەن اينان
 سەننەلە دانشىر بو آذر بايجان
 سەنلە ائلە دئىبىدىر گۇبلەر آفرىن
 سن او لەدون سەتارخان ظفر فرمانى
 آذرلىر دىلى سەن بو ائللىر سلطانى
 تارمار او لا جاق ظلمىن بىنارى
 سەننەن فرمانىنە اى شەهد انگىبىن
 آزادلىق فرمانى سەننە انشاء
 او لا جاق وطنىم ايراندا آنلا
 قالانى صفحە ←

آنا د يەمەنە

سنون حکمون ايله او لاجاق بنا
حریت قانونى اى دىلیم تعیین
ياز اجاق تارىخلىرىن هرزامان
سنله فيخر ايده جىك آذربادگان
سننلە كۈرە جىك تارىخ او خوييان
او لوپ دمو كراسى ايراندا تضمىن
افتخار ايله يىب سنله جوانشىر
سويلە يىب اجدادىم ياد گارىندور
بس مندە سويلە يىم سىز لە بىر - بىر
ياشاسىن دىلمىز دىسىنلەر آمين

محمد گىنچە ۲ دى ۱۳۲۴

نشر ايلدى هر ئۇ لىكەدە هر شهردە عرفان
بىھودە داها سوزلارىمى سانماكى بىر قرن
ئىللەر دىلە كى او لىدى بوتون خاكىلە يېكسان
هر ذرە تۆزۈندا نە قدر آرزو ياتۇ بىدۇر
بو گوھنە دىيارىن باشىينا چۈكىدى نە طوفان
قانلا قويولوب پايەسى بى شانلى دىيارىن
چوخ گنجىڭ اىتكىيلەر وطن اوغرۇندا وئروب جان
حب الوطنىن درسېنى وئرمىش بىزىم ئىللەر
يىش سېزدەن ئەن ئەن كەنەنلىكىلىنىڭ
آزادەلرین كەنەنلىكىلىنىڭ سەن حەقىن او جاغايى
سنن آلوب الهايمىنى تارىخ بويى انسان
واردىر او مودوم سولمىياجاق بىردى باھارىن
آى سئوگىلى يوردومن وطنىم آذربايچان
(۵۹ رىپىر ۲۵)

مجلە مىز گوندردى قىيز مطالبىين اصلاحىيندا حقلى دىرى

بۇشىف ، بۇشۇكىت ، بۇقدىرت ، بۇشىن
ھورا ؛ دوغىردە بىزە ئار اولسۇن
حىياتىن آمان سىز بىر قااز-ونى وار
تعصب سىز ھەلت گۈركە خوار اولسۇن
سېئىندى

جوانشیر حماسه‌سی ۰۰۰

آذربایجان قهرمانلاری بو دئیوش ده عرب لری دجله او زرینده غرق ائدب و چو خلی رزمی هنرلار و شهامت گؤستردن دن سوئنرا ، آذربایجان بوردونا ظفر له قایتدیلار .

ایرانا کومک :

جوانشیر دوغما دیاریندا چوخ قالمامیشدیکی ایران نولکه سیندن بیر توza بورونموش قاصد آذربایجانا گایب ، عرب لرین ایرانا هجوم ائندیگین بیلدیریر . آذربایجانیلاردان ياردیم لیق ^۸ دیله بر ^۹ .

جوانشیر نوز دوغما بوردونون قهرمانلارین قونشی ایرانا کومک گئدیب ، چو خلی رشادت لر و شهامت لر گؤستریر . آذربایجان ایگیت لری بو دئیوش لردده آملی آچیق و باشی اوجا و طبه قایتدیلار .

ساسانیلر هجو می آذربایجانا :

نامرد قونشی نه دوز بیلر ، نه چوره کک . یاخشیلیقا یامان لیق ائدر . ساسانیلرده نه دوز بیلدى نه چوره کک . آذربایجان بوردونا ، او نون شانلی استقلالین پوزماغا آغیر اوردوا یله هجو مه گلدبیلر . لاکن آذربایجان ایگیت لری وطن بولوندا سلاحا ساریلیب دئیوش میدانی آچدیلار . رزمی هنرلار میدانا گلدى . بو چیر بیشیق لاردا ارمنی - سرجی آرخاداش لار ائل لریمیزه ياردیم لیق ائتمک قصدابیله کومکه گلدبیلر . آذری - ارمنی - گرجی اوردولاری ساسانیلر قاباقیندا صف با غلادیلار . او لمینجی هجو مدا ساسانیلر نوز پایتحت لریندن باش چیخاتدیلار . آذربایجان نامرداره غالب گلدى .

خزر لر باستقینی ^{۱۰} :

چوخ زامان نامرد ساسانیلر هجو مو نمان گئچه همیشدیکی ، خزر تالانچی لاری

آذر بایجان ائل لریندن باج آلماق قصد ایله او دلار يوردو نا هجو ما گلدبیلر .
آذر بایجان قهرمانلاری جوانشیر ایله بیر لیکدە خزر تالانچیلاری قارشیسیندا

دایاندیلار :

گونلر گئچدی ، قوجا قافقاز داغلار میدان بیز سحر
تالانچیلیق روحی ایله گلاری قولدور خزر لر
وروش ریلار ، دؤبیوش دیلار ، گولوم ساددشتی او لدی
قالخان لاردا ، نیزه لرده ، دؤبیوش لرده يورولدی
بیر طرفده ئولوم يابان ، حقی ازهن خزر لر
بیر طرفده وطن دیین ، ناموس دیین عستگلر

دؤبیوش میدان لاریندا ، قولدور خزر لر ، آذر بایجان قهرمان لارینین او دلی
قىلىنج لارى نىن قارشىسیندا دایانا بىلمىيپ قاشدىلار . آذر بایجان اسنەلاين ، خارجى
اشغالچىلار پوزا بىلمى .

گئچە گئچدی ، بولود آلتدان گلائىن كېمى باخدى گون
جوانشیرى آلقىش لادى بو ظفرده ائل بو اون

ھونلار^۱ باستىينى :

ھونلار بويو كە و قهرمان بير انلىدى . بو تون نولكەلرى آلا_آلا آذر بایجانا
چاتمېشدىلار .

ھونلار ایله بىلەر دىلر کى آذر بایجان انلىدە او بيرى ائل لره تايىدى . لakin
جوانشىرین او دللى قىلىنجى غافىل او لمۇش ھونلارى غىلت يو خوسوننان آيتدى .
ھونلار آذر بایجانى تىلان ائنمىكىدە ۷-ئىن آت ، ، ۱۲۰۰۰ مال - داوار
آذر بایجان كىندىلر يىدن چال - چاپ ائتمىش دىلر . جوانشیر ، آذر بایجان اىگىتلىرىنىن
او لارا قارشى دوروب ميدان آچدىلار ھونلار دؤبیوش لرده ۱۲۰۰ اسمر تو تدولار .
دؤبیوش لردىن صونرا ايڭى طرفده بارىشقا كونول وئردىلر . ھونلار او لمىنجى دفعە ،
آغىزى هجوم لارىندا ائل كەلردى ، بوبارىشقا مجبور او لمۇش دولارجو انشير ایله ھون باشچىسى
دەگۈرە چايندا بير قايقدا ، بارىشيق پىمانى ناغلادىلار :

وی خود باین جنایت اعتراف کرده و در رد مقاله سلطان‌زاده تبریزی مینویسد : « . . . بلی من . . . هیچ وقت اجازه نمیدادم که روضه‌خوان در مجالس ختم ترکی بخواند و در سخنرانیها خود میگفتم شما که اولاد واقعی داریوش و کامبیز هستید چرا بزبان افراسیاب و چنگیز حرف میزنید ؟ و از این بیانات هم جز ایجاد حسن وحدت ملی و جلوگیری از ترکی‌آبی و کوتاه کردن موضوع اقلیت ترکی زبان در نزد خارجی‌ها که بعقیده من بزرگترین توهین به‌اهمی آذربایجان است و نویسنده مقاله اسم آنرا همدردی ! گذاشته است، نداشته‌ام وزبان فارسی را که زبان نوشتمن و تدریس و زبان رسمی و عمومی است ترویج کرده‌ام » . . .

. . . علاوه بر مستوفی استاندار، رئیسی فرهنگ آذربایجان نیز در ترویج زبان فارسی و مخصوصاً « ایجاد وحدت ملی ! » کوشان بودند و راههای ذیل را جهت وصول به مقصد برمیگردیدند :

محسنی رئیس فرهنگ استان آذربایجان میگفت : « هر کس که ترکی حرف میزند ، افسار الاغ بسر او بزند و اورا به آخر را بندید . . . » ذوقی رئیس فرهنگی که بعداز محسنی به آذربایجان آمد ؛ صندوق جریمه ترکی حرف زدن در دستانها گذاشت . تا هر طفل دستانی آذربایجان که جسارت ورزیده ترکی صحبت کند ؛ جریمه شود . شاهد مورد اعتماد و شرافتمندی که خود از دیران دوره ذوقی بوده چنین نقل میکند : روزی هنگامیکه میرزا قنبر نامی سر کلاس اول ابتدائی تدریس میکرد و طبق معمول به بچه‌ها میگفت : « آب » یعنی « مو » « زان » یعنی « چورک » ، « بابا نان داد » یعنی « دده چورک و مردی » ، ذوقی به‌مراهی بازرسی که از تهران آمده بود و مدیر مدرسه وارد کلاس میشوند . ذوقی پس از شنبه‌نحوه تدریس میرزا قنبر از مدیر مدرسه میپرسد چرا آموزگار شما ترکی صحبت میکند ؟ و مدیر توضیح میدهد که بچه‌ها معنی کلمات را نمی‌فهمند او کلمات را بترا کی تفہیم میکند .

ذوقی میگوید این درست نیست . برای تفہیم کلمات باید آنها را به بچه‌ها

نشان داد . آموزگار برای فوماندن معنی کلمه نان باید تکه نانی با آنها نشان دهد و برای تفهیم صدای خروس ، باید صدای خروس در بیآورد . تا بچه ها فارسی را بجای زبان مادری باد بگیرند ! البته باور کردن ش سخت است ولی متأسفانه حقیقتی است تلخ ! آیا زبان آذربایجان نیز لهجه ای از زبان فارسی است که در آذربایجان رواج دارد ؟ مسلماً خیر ! زبان آذربایجانی زبانی است مستقل و کامل که هم اکنون در تمام ایران قریب (۱۶) میلیون نفر با آن صحبت میکنند ، و حتی امروز نیز پس از دهها سال اعمال فشار برای محوا بین زبان و جایگزین ساختن آن با زبان فارسی ؛ اکثریت مردم آذربایجان فقط آن زبان را میفهمند و با آن زبان میتوانند خواسته های خود را بیان نمایند . آیا انکار وجود زبان آذربایجانی توھین با آن ، ممانعت از انتشار کتاب ؛ شعر ؛ فولکلور حتی نوحه با آن زبان ، میتواند موجب ترویج زبان فارسی شود و مهمتر از همه میتواند وحدت ملی کشور ما را تأمین کند ؟ هر گز ! این سیاست نه فقط وحدت ملی کشور را تأمین نمیکند ، بلکه موجب نفاق و نفرت مردم میگردد . واگرقدرت سرنیزه و فشارهای پلیسی چند صباحی مانع بروز این نفرت و ارزجار شود ، مسلماً انفجاری بزرگ و مخرب را در پی خواهد داشت .

درست همین سیاست غلط که مدت بیست سال جان آذربایجانی را بلب رسانیده بود ، پایه اصلی تشکیل و فعالیت فرقه دموکرات آذربایجان گردید . باید فهمید و به همگان فهمانید که خوبی و اهمیت زبان فارسی دلیل و مجوز این نیست که مردم آذربایجان و یا سایر اقوام ساکن ایران را از زبان مادری خود ، که سخن گفتن با آن زبان برایشان طبیعی تر و آسان تر است ، محروم کنیم . چگونه ممکن است یکنفر که مادرش بزبان آذربایجانی یک حرف و دو حرف برزبانش نهاده و بوی گفتن آموخته است ، زبان مادری خود را دوست نداشته باشد ؟

... امروز که کابوس استبداد سرنگون و ریشه ستم از بین کنده شده میهن - پرسنان آذربایجان انتظار دارند تا مشاهده نمایند مرکز برای جبران گذشته ها چه نقشه کشیده و برای ترمیم خرابیها و تلافی این همه اهانت ها و سرکوبی ها که مدت بیست سال برای آذربایجانی شده چه خواهند کرد و چه اقدام مشفقاته خواهند نمود .^۱

۱ - گذشته چراغ راه آینده است

هله شمشیر او قانلاری سليمه ميشدي ديليندن
 هون لار گلدي باج آماقا آذربايجان اليندن
 قير آت لاري يه هارلدي وطنين قوج ارلري
 آندا يچديلر بوطوفاندا ، سونمه ليدى - ايرهلى
 كيم بيلميردى جرلتني آذربايجان اوغلۇزون
 دئيوش لرده دوشموشودى ساچالارينا دن او زون
 مئگر هونلار بيلميردىمى جوانشىرىن گوجونى ؟
 او كسمىشدى هر هچومدا ياغىلارين كوكونى
 جوانشىرىلە هون باچىسى منىب كېچك قايقا
 «کور» قويوندا صلح الديبرلر ، ظولام او لاسىن مخلوقا
 قوجا ميرزا ديزه چو كىرهك بئله يازىز قايقدا
 من جوانشىر صلح الديرم هونلار ايله بو حاقدا :
 هونلار گرگ ۱۲۰ مين داوارلارى قايتارا
 ۱۲۰۰ اسپر واردى آوخۇنىيا او نلارا
 او نلار بوجون ساغ - سلامت جوانشىر ، و ئىلىسىن
 ۷ - مين آت ، بونون املاك ، مخلوقا قاينارلىسىن
 هونلار راضى او لدى هىمدە بوجونلارا آخۇنندى
 او نقاللارين دوره سىننە بوجەنلىرى او خوندى :
 جوانشىر ، خوشختدور دورىننە وطن
 بوجوغما داغلارين اصلاحىسان سىن
 وطن تميزلىدى سنىن گوجو ما :
 عربىن ، خزردىن ، ساسانىلردى .

سون

گلن شما (ملرده ، امكانييىز اولسا دى حاكىمى بهرام شاهين ، آذربايجاندا هجومون
 جوانشىرلە دويوشمىسىن سىزىن اوچون يازاجا يوق .

★ از تارىخ گمشده آذربايجان .

- ۱ - شير ۲ - پىلىك ۳ - مرد قهرمان ۴ - دوشوننە ، قوجاقيندا ۵ - حمله - هجوم
- ۶ - سطح - روى ۷ - قهرمان ۸ - نقاش اىق - تصویر ۹ - كەڭ ۱۰ - انتظارلار ، آرزولاير
- ۱۱ - مسلح اولوب ۱۲ - شعرلرى ارمىدىن دىلماجلىق ائدن جىغىر خىدان ، ماخذ شاعرلى مەجلسى

ائل نغمه کار لاری شاعر لر مجلسی

شاعر لر مجلسی تبریزده ئوز اجلاس لارینا تبریزده دوام و ئیر.
گئچن اجلاس لاردا اشاغى داکى شاعر و يازىچى لار مطلب ياشعر
او خودولار :

مدىنه گلگونه

پيالم

آير يليقدا او دلانان با غريمه لايم وار منيم ،
تىقىرە يىن كىير پىكلىرىمدا قانلى زالم وار منيم .

*

گئتمە يېر بېر آن خىاليمدان جنۇبۇن حسرتى ،
قلبي يىن هر گوشە سىندە بېر شلالىم وار منيم ،

*

هم او زاقدىر ، ھم ياخىندىر منجە بو و صىنин يولى ،
تبرىزان هر دىخە سىندە او دلو نالىم وار منيم .

*

آرزولاردان دوغىعادىر ھر نغە مىين ھر كىمعەسى ،
ھرسۇزى دىلدىن - دىلە دوشموش رسالىم وار منيم .

*

قوى وصال گەلسىن ، مەفالى بېر ساغلىن دئيم ،
قارداشىم ! گۇي گۈل كىمىي الوان پيالم وار منيم !

ساوانان حكىمە بلورىيە جواب
مظفر دەشى تېرىز خاطرەسى
سليمان ئالىت بېرلىك
بارز روچىن معراجى - وطن
ح - اولدوز وان تروي -
(ويتناملى قەرمان)

اكىرى آذربايجان
مەيلانى آنا
يىجيى شىدا امىرىكا آزىل (گەشىو)
دكتىر جواد ھېيمەت خاطرەلى
خلال ناصرى اساسنامە انجمن
صەدد ظەھورى بېر شۇنىست دىلىنىن
تلىم خانلى حمید آذىلى
ايلدرىم سارى گۈز
ائل اوغلۇ (صىديار) ساوانان آبا
هادى گئچەمەش خاطرەلى
بازە من سىزە قۇناق گەله جىكم
آغ چايلى باخىش

چۈل اوغلۇ چورە كچى قىز
نقابى شىيخ محمد خىابانى
حامد شىچە گۈزل شەرلى
قەرمان خطىپى او رجلوق
آفای آهنى و حقىقەي و صدرى و
خامنداي و حەيدەر اوغلۇ و باشقا
ئوز استادلارى شەر او خودولار .

ح - اولدوز

شفاھی ائل ادبیاتیندان :

عاشق بستی خانیم

ئون سؤز (مقدمه) :

آذر بايجان شاعر لرىنه ، شعر يازديريپ شاعر آدلانديران ، شعر لرىنه الهام وئريب جوشغۇن اوره كىلىرى چاشدىران ، سرحدسىز سؤز عالميندە سؤز اوستادى اىدن : ماوى گۈرىار ، ياشىپل يېشىلر ، داشى - قومى لعل بنزىر ، بولاغلارى آبى كوثر ، توپراقلارى مشگۈك عنبر ، آيدىن - گونشلى بېر سحر ، داغلارىندا چىچىك - چمن ، يعنى مقدس بېر وطن ، آذر بايجان تولكەسىدى .

لاكن بوللى ناسف لە ، چو خلى طالع سىز انسانلار ، گۈزلەدىيگىم ئولكەدە ، بىدېخت اولوب ، اسىر اولوب ، درد و غملە فقير اولوب ، اوره كىچ جوشوب دىنىز اولوب ، گورپە دىنىز بىردىن جوشوب ، قلم باتىپ سانكى دشنه فان اوره گە ، سؤز مختصر شاعر اولوب ، بستى خانىم بوسىرا دان او طالع سىز انسان لاردان ، بىرى اولوب :

ائىل لرىمەن درد قانانى

يۇخسۇلۇمۇش ئۇزى گىتىدى	بسايرام قىزى عاشق بستى
ساوادىز اولسادا گىنەم	اون دوقۇز مېنځى عصردە
عقل و كەمال مەخزىن اىسىدى	علم و هنر معىدىن اىسىدى
ائىل لرىمەن درد قانانى	اون-ون بويوك استادلارى
عىلىرى لە وئىردىلر جان	آغ دابانلى عاشق قربان
ئولكە مىزە ايشيق ساچىپ	او ، روح لانىب قانات آچىپ

(فئودال لار حاكمىتى)

سۈز آچىسلام او دورانىدا
يېر او زونى قان تو تارمىش
بى دىئدوتون خەلقى اينجىت
كىندىللىرى ازىب سېخان
كىند ئولكەسىن ائتمىش ويران
يائىولمدىر يادا زىنەدان
دئمىش خەمان - بى مەللىرى
جە - الـ تىن اورتـ اسىندا
بى لىر - خانلار حاكمدارميس
خان دىئدوتون قودوز بىر ايت
كىت تالابان ، اۇلـ سېخان
نە بىر شرف ، نە بىر وجودان
«خان قارشى ائىدن عصىيان
قەچى ساخـلار رعىتى»^۱

بىستى خانىم دولدى ياشا

۱۷ - نى چاتىدى ياشا
گىرىب كىندى بىر دولانىدى
جلوت لىردى ئۆپوش او لىرى
سونرا خانلا دؤيوش دولر
بو عصردە دولـسىدى ياشا
كونول قوشى هـ او الاندى
بىر چوبان لا سىوـبوش اوـانى
سـىوـبوش دـزـلـر، گـۇـرـوـشـ دـولـرـ

خانا قارشى عصىيان

ظولم ألىيندىن ائتدى عصىيان
بـولـوتـ اوـلوـبـ كـىـنـدـ آـلـ دـىـلـلـارـ
خـانـ چـوبـانـىـ دـوـغـرا~ دـىـلـلـارـ
بـىـتـىـ گـەـلـىـدىـ اوـنـــاـ چـاتـىـدىـ
چـارـلىـ - چـارـپـازـ دـوـشـ دـاغـلـادـىـ
بـئـلـەـ قـالـىـدىـ يـارـگـارـىـ :
خـارـاـ قـارـشـىـ جـوـانـ چـوبـانـ
چـوـخـ چـەـكـمـەـيـبـ قـارـاقـوـلـلـارـ
ظـولـمـ اوـتـموـنـىـ يـانـدـىـرـدـىـلـلـارـ
جـوـانـ چـوبـانـ قـانـاـ باـتـىـدىـ
سـاـچـىـنـ يـوـلـىـدىـ قـانـ آـغـلـادـىـ
اوـزـونـ توـتـىـدىـ بـىـزـەـ سـارـىـ

۱ - كوراوغلى اپراسىندا

توبراق اسیر ئىنин ألىندە نە وار؟
ھەر عاشقىن ئوزى لىين بىر قورقۇد وار

اوغول مندن نىھە هەمت اىستىرسىن؟
ھەر عاشقىن بشـگـونـ دـۇـرـانـىـ وـارـ

مجله‌نین قیمتی

بعضی خرده بورژوا متفکر.
لری ؟! سؤز تا پایلمه بیب بند
انلیب لر کی مجله‌نین قیمتی
باهاوی !! بو حضرات ياخچی
دی باشادوشسون لر کی گئچن
ایل بو واخ وینستون سیگاری
بسته‌سی ۴ تومن و لاکن
ایندی ۳۰ تومن دی مجله
میزین قیمتی ۳ دانا چکدیغی
وینستون سیگار لاریندان
او جوزدی اینان میسان حسابلا

«باجادان باخان»

یادگل ده بیلمز

یادگل ددره بیلمز چمیندن ،
هیچ قوه آییرماز منی بیر آن
ئوز دوغما انلیمدن ، وطنیمدن .

هرئیرده گونشديرو منه بايراق
باش ايمه رم عالم ياغى او لسا ،
قان آخسادا سيل تك بدئىمدن .

ئولسم قالاجاقدیر عملیم ساغ ،
دشمن منه ال وورسا ، اميتم ،
آنش آلاجاقدیر كفنيمدن .

هیچ قوه آییرماز منی بیر آن
ئوز دوغما انلیمدن ، وطنیمدن .

هر جوره ، انتقاد ، طلب ، شعر ،
كاریکانور ، عکس و باشقا پیشنهاد .
لار بىزى بو آدرسە گۈندرىن .

تبریز - پست
صادقى شماره
۴۷

**بو مجله وزارت
ارشاد ملی نین
كتبه اجازه سى
ايده آزمایشى
حالدا بورا خيلير**

نازار

« تۈركىستان »

سەۋدىم آذربايچانى :

آذربايچان گۈزەلى

نازلىي قادا گۈزلىلە سن	باخدىن منه اوغرۇن - اوغرۇن
آذربايچان گۈزلىي سن	ايلىك باخىشىدان تانىدىم
اورەيمە آخىب دولىدى	خوش صحېتىن، شىرىپىن سۈزۈن
نۇمە اولدى ، دستان اولدى	گۈزلەلىكىن شعر دۈنسىدى
بىزىم جنوب گىنجەسى تىك	ھورو كىتلەرن اوزۇن - اوزۇن
گولوم سەبر گۈيچك گۈيچك	آغ جەمالۇن بىسو گىنجە دە
آذربايچان تورپااغىندا	چىچىك كىمىي ياراشىق سان
گىنج لىپىن خوش چااغىندا	كۈنلۈم حېران - قلىبىم ويران
قارا گۈزلى قىزلارى وار	بىزىم توركىمن ئىلى
سەنە بنىزىر ، سەنە اوخشار	اولار اىشكىز باجى كىمىي
وفالىسى سان مەحبىت دە	قدرتلى سان ، سان زەختىدە
بىزىن بويوک مەملەكت دە	چوخىدور بىلە جىسور قىزلار
چىويىلىنچە منە سارى	نازلىي - نازلىي باخىشىنلا
باغ لارداكى قىزىل نارى	آل ياناقىن خاطىرلەتىدى
قىسمتى سان ، آى قىز گۈرەن ؟	ھانسى اىكىيت بىر اوغلاننىن
آذربايچان گۈزلىي سن	سەنگىلىن لە خوشبخت ياشا
عمرى سولماز باهار اولار	كىيم سەنلىك عىمەر سورسە
بىر قىرىلماز ، اىلغار اولار	طالىعىنه ايشيق ساچان
دورار آيسلا - گونشلە تىن	قانادلانار ، پرواز ئىدر
آذربايچان گۈزلىنىن	الەمام آلار قارا گۈزلى

و من ایات‌هه خلق السموات و الارض و اخلاق السنتکم
و الوانکم ان فی ذالک لایات للعالیین

(۲۲ سوره سو ۰۲۲ بینجی آید)

« او نون (آلاهیم) نشانداریدن ، پئر و گوی لرین یارانیشی و دلیل لرین و
نزادلارین جوره او ناسیدی . او نلار بو نون دنیا انسان لار بنا آلاهیم
نشاندار ان گاوستربیر . »

هئچ خلقيين ، هئچ ملقيين
ديليمي دانهاق او لمماز
سنهه اي آذر بالام
ئوز ديليمىندە او خو ، ياز

جــوانشیو هون لار لا دــؤ دوشــدـه